

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1971

Vragen van de leden **Martens-America** en **De Kort** (beiden VVD) aan de Ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en voor Primair en Voortgezet Onderwijs over *het artikel «Havo-leerlingen stappen vaker over naar het mbo»* (ingezonden 19 april 2024).

Antwoord van Minister **Dijkgraaf** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap), mede namens de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs (ontvangen 13 juni 2024)

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Havo-leerlingen stappen vaker over naar het mbo»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u schetsen hoeveel leerlingen voor de afronding van hun middelbare school een overstap maken naar een vervolgopleiding (toegesplitst per opleiding)?

Antwoord 2

In het huidige studiejaar 2023/2024 zijn in het mbo 7400 studenten ingestroomd die een jaar eerder havo en vwo ongediplomeerd hebben verlaten, en ook geen eerder vmbo- of havodiploma hadden behaald. In 2018/2019 waren dit er 3.900. Het aantal is sindsdien voortdurend gestegen, met uitzondering van het eerste coronajaar 2020.

Het merendeel van deze studenten, 94% in het huidige studiejaar, betreft havisten.

Als studenten met een eerder vmbo- of havodiploma wel meegerekend worden zijn er in 2023/2024 in totaal 9.800 studenten ingestroomd zonder havo- of vwo-diploma. Volgens deze definitie waren het er in 2018/2019 5.200.

¹ Nos.nl, d.d. 18 april 2024, «Havo-leerlingen stappen vaker over naar het mbo», <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2517205-havo-leerlingen-stappen-vaker-over-naar-het-mbo>

Vraag 3

Hoe kijkt u naar de ontwikkeling dat steeds meer havo-leerlingen zonder het behalen van hun middelbare school diploma een overstap maken naar het mbo? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 3

Leerlingen stappen om verschillende redenen zonder diploma vanuit het voortgezet onderwijs over naar het mbo. Leerlingen stromen bij voorkeur uit het vo met diploma. Soms past het mbo beter bij een leerling dan de bovenbouw havo en kan ongediplomeerde doorstroom toch positief zijn. De doorstroom van havo naar mbo kan ook een goede manier zijn om leerlingen binnen het onderwijs te houden. Naast leerlingen zonder havodiploma stromen ook steeds meer havisten en vwo'ers met diploma door naar het mbo. Hieruit trek ik voorzichtig de conclusie dat het imago van het mbo aan het verbeteren is. Leerlingen zien steeds vaker in dat het mbo voor hen de meest passende plek is om zich verder te ontwikkelen. Dat is een goede ontwikkeling.

Vraag 4

Deelt u de mening dat het wenselijk is dat steeds meer leerlingen en studenten kiezen voor het mbo? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 4

In Nederland zijn veel vakmensen nodig om de maatschappelijke opgaven waar we voor staan te behalen. Als meer havo- en vwo-leerlingen hun vervolgopleiding kiezen op basis van hun talenten en interesses, dan betekent dat een waardevolle extra instroom in het mbo. Uiteindelijk staat de ontwikkeling en ambitie van de leerling centraal, of dat nu op het mbo, havo of vwo is.

Vraag 5

Deelt u daarnaast ook de mening dat elke leerling het onderwijs met een startkwalificatie moet verlaten? Is dit voldoende geborgd nu overstappers het voortgezet onderwijs zonder diploma verlaten?

Antwoord 5

Ik deel uw mening. Elke leerling of student moet het onderwijs met een startkwalificatie verlaten. Met een startkwalificatie beschikken jongeren over de minimale bagage om aan het werk te gaan en het vergroot hun kansen op de arbeidsmarkt. Jongeren die bewust kiezen voor een overstap naar het mbo blijven behouden voor het onderwijs (zie ook het antwoord op vraag 3). Om te borgen dat studenten in het mbo niet zonder startkwalificatie uitvallen voer ik het actieplan voortijdig schoolverlaten uit, dat ik naar uw Kamer heb gestuurd.²

Vraag 6

Is reeds in kaart gebracht welk deel van de overstappers naar mbo uiteindelijk een mbo-diploma haalt? Zijn er in deze groep voortijdig schoolverlaters die het onderwijs dus verlaten zonder startkwalificatie?

Antwoord 6

Van degenen die in de periode 2011/2012 tot 2016/2017 zonder havo- of vwo-diploma, en ook geen eerder vo-diploma, zijn overgestapt naar het mbo heeft 85% een mbo-diploma gehaald en 4% alsnog een vo-startkwalificatie. 11% heeft dus geen startkwalificatie behaald. Voor de periode vanaf 2016/2017 daalt het aandeel gediplomeerden, maar dat heeft waarschijnlijk hoofdzakelijk als oorzaak dat een deel van hen nog in het mbo studeert. Van de mbo-gediplomeerden in deze periode heeft 86% een niveau 4-diploma behaald, 10% een niveau 3-diploma en 4% een niveau 2-diploma.

² Kamerbrief «Uitwerking Actieplan voorkomen voortijdig schoolverlaten», zie: Kamerbrief over uitwerking Actieplan voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

Als naar de gehele groep doorstromers zonder havo- of vwo-diploma gekeken wordt, dus ook degenen zonder eerder vo-diploma, dan zijn de percentages nagenoeg hetzelfde als hierboven vermeld. Het doel blijft uiteraard dat iedere leerling of student het onderwijs verlaat met startkwalificatie.

Vraag 7

Deelt u de mening dat deze overstappers het extra belangrijk maken dat de basisvaardigheden op het mbo geborgd worden? Zo ja, hoe zorgt u ervoor dat alle basisvaardigheden, waaronder burgerschap, de kennis van mbo4-studenten wordt getoetst?

Antwoord 7

Ik ben van mening dat het onderwijs in de basisvaardigheden voor iedere student van goede kwaliteit moet zijn. Niet alleen voor ongediplomeerde havisten, maar voor alle leerlingen die het mbo instromen. Het is van belang dat studenten na diplomering een stevige basis hebben waarmee zij zich kunnen redden in het beroep, in vervolgonderwijs en in het dagelijkse leven. De onderwijsroute van deze overstappers onderstreept het belang van goed onderwijs in de basisvaardigheden op het mbo. Want niet elke jongere volgt de route vmbo-mbo of havo-hbo. Jongeren die tussentijds overstappen moeten ook een stevige basis krijgen.

In mijn brief aan uw Kamer van 4 april jl. heb ik aangegeven waaruit het plan van aanpak basisvaardigheden voor het mbo bestaat.³ In deze brief geef ik aan hoe ik het taal-, reken- en burgerschapsonderwijs voor het mbo de komende jaren versterk. Ook ga ik in op de maatregelen die ik neem om de kwaliteit van docenten basisvaardigheden te verhogen en de maatregelen die ik neem voor een goede examinering van de basisvaardigheden.

Vraag 8

Welke rol ziet u weggelegd voor de beroepshavo, waarmee studenten naast hun mbo4-diploma enkele deelcertificaten voor de havo behalen? Waarom?

Antwoord 8

De beroepshavo is een recente ontwikkeling waarmee mbo-instellingen jongeren beter willen voorbereiden op de overstap naar het hbo. Ik heb op dit moment nog geen zicht op de effectiviteit van de beroepshavo. Mogelijk biedt de beroepshavo de overstappers voldoende handvatten om via een alternatieve route naar het hbo te gaan. Ik zal in het najaar een onderzoek uitzetten om hier zicht op te krijgen.

Vraag 9

De MBO Raad geeft aan dat de toenemende populariteit van het mbo onder havisten bijdraagt aan een verbetering van het imago van het mbo; zijn hier lessen uit te trekken in relatie tot het verbeteren en bekender maken van de te volgen opleidingen in het mbo? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 9

De populariteit van het mbo onder havisten kan bijdragen aan het positieve imago van het mbo. Ik zie het ook andersom; de havisten stappen vaker over dankzij het positievere imago. Ik trek lessen uit deze wisselwerking voor de manier waarop ik werk aan het imago van het mbo. Eén van de manieren waarop ik dit doe is door havisten en vwo'ers te wijzen op de kansen die het mbo te bieden heeft. Zoals in de brief die eindexamenleerlingen in het najaar krijgen om ze voor te bereiden op hun studiekeuze⁴ en in de open brief die ik in het voorjaar stuurde naar aanleiding van mijn Kamerbrief over het vervolgonderwijs als waaier.⁵

³ Kamerbrief «Voortgang aanpak basisvaardigheden», zie: Kamerbrief over voortgang aanpak basisvaardigheden mbo | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

⁴ Brief voor eindexamenleerlingen havo en vwo | Brief | Rijksoverheid.nl

⁵ Open brief over aanpassen taalgebruik voor gelijke waardering van studenten | Brief | Rijksoverheid.nl